

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici št. 23. Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953.

LETO XI.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v četrtek, dne 26. aprila 1928.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 49.

Ivan Mohorič:

Kriza čevljarke obrti.

V zadnjih dveh letih so se razmere v čevljarški obrti močno poslabšale. Nastala je kriza, iz katere iščejo prizadeži doslej zamen izhoda. Čevljarke zadruge so priredile v zadnjem času več sestankov, na katerih so razmotrивale nastali položaj in sprejele resolucije, ki so bile poslale vladi. Predvsem se v teh resolucijah obračajo proti uvozu inozemskih čevljev. S posebno veliko skrbjo gledajo na trgovsko pogodbo s Češkoslovaško, ki se ima letos skleniti, da se ne bi češkoslovaški čevljarški industriji dalo popustov na uvozni carini na čevlje in s tem ofenzive češke industrije na našem tržišču še bolj pojačalo. Toda moramo si biti na jasnem, da forsiran uvoz češkoslovaških čevljev v našo kraljevino ni edini vzrok današnje krize. V naslednjem hočemo navesti nekatere druge momente, ki igrajo v naši čevljarški stroki pri sedanjih krizi, ki jo vlogo in ki naznačujejo smer, v kateri bi bilo treba iskati odpravo.

Če razmotrивamo vprašanje z ožjega čisto slovenskega stališča, moramo najprej ugotoviti, da je število čevljarških obratov v Sloveniji, ne vpoštevaje pri tem velika industrijska podjetja čevljarke stroke, tako veliko, da Slovenija sama ne more niti v času polne konjunktore nuditi čevljarjem zadostne zaposlenosti. Po zadnjem zborničnem štetju iz leta 1926 štejemo

v ljubljanski in mariborski oblasti skupno 3300 čevljarških tvrdk ter pripade torej že na 380 prebivalcev ena čevljarška tvrdka.

Najmočnejše je število čevljarških obratov v Prekmurju, kjer jih šteje srez Murska Sobota 242, Dolnja Lendava pa 188 tvrdk. Na drugem mestu je ljubljanska okolica s 155 čevljarškimi mojstri, nato davčni okraj Trzin s 153, davčni okraj Celje okolica s 115, Ljubljana mesto 136, davčni okraj Kranj 101 in Radovljica 100. Najmanjše je število čevljarjev v žužemberškem okraju, kjer jih štejemo samo 9 in v trebnjskem 12 mojstrov. V primeri s številom prebivalstva je relativno najneugodnejše razmerje v Ptuj, kjer pripade že na 178 prebivalcev en čevljarški mojster. Toda ne glede na to, da je ta stroka že prenapolnjena, si še vedno razmeroma največji odstotek obrtniškega naraščanja izbira baš čevljarstvo stroko za svoj poklic. Po statistiki TOI zbornice je prirastlo v toku zadnjih petih let 800 novih čevljarških obratov v Sloveniji in sicer je znašalo število novih prijav

leta 1923	321 obratov,
leta 1924	259 obratov,
leta 1925	304 obrati,
leta 1926	314 obratov,
leta 1927	283 obratov.

Ker je bilo v istem času vsled smrti ali opustitve obratov registriranih 681 odjav, znaša povprečni letni prirastek 160 novih čevljarških obratov ali 5% sedanjega stanja.

Ako bi bilo domače tržišče napram inozemstvu popolnoma zaprto, mogel bi znaten del naših čevljarških obratov izdelovati čevlje na zalogo za prodajo v pokrajinah izven Slovenije. Toda ker je domače tržišče glede lahkinih mestnih moških čevljev in ženskih čevljev napram inozemstvu le deloma zaščiteno, ne morejo čevljarški obrati, ki delajo na roko in ki

morajo nakupovati svoje potrebščine pri trgovcih, konkurirati uspešno niti z domačo čevljarstvo industrijo, še manj pa z inozemsko, ki je izvedla v zadnjem času velikansko racionalizacijo obrata. Pomisliti moramo tudi, da v naši državi le dobra polovica prebivalstva nosi čevlje, dočim ima ostali del še vedno opanke in se le polagoma uvaja v teh krajih čevljev, ker je kmečko prebivalstvo konzervativno tudi glede obuval in noče uvideti prednosti solidne obutve napram primitivnim opankam. Razmerje domače produkcije napram inozemskemu uvozu vidi se iz sledečih števil:

Mestnih moških čevljev v teži od ¾ do 1¼ kg na par se je uvozilo v letu 1926 v našo državo 77.568 kg v vrednosti 17-3 milijona dinarjev. Od tega je znašal uvoz iz Češkoslovaške 51.038 kg v vrednosti 11-6 milijona dinarjev, ali skoro ¾ celokupnega uvoza.

Mestnih ženskih čevljev pa se je uvozilo v istem času iz inozemstva 52.385 kg v vrednosti 14-8 milijona dinarjev, od tega 32.942 kg iz Češkoslovaške v vrednosti ca. 10 milijonov dinarjev.

Galanterijskih čevljev je bilo importiranih v tej dobi 76.916 kg v vrednosti 26-6 milijona dinarjev, od tega 48.972 kg v vrednosti ca. 17 milijonov dinarjev iz Češkoslovaške. Ako k temu prištejemo ostale vrste čevljev, vidimo, da znaša vrednost celokupnega uvoza v našo kraljevino 60 milijonov dinarjev in ako računamo, da nosi čevlje samo 6 milijonov prebivalcev ter da znaša povprečna cena za par 200 Din,

vidimo, da pokrije import le eno dvajsetino potrebe, ako računamo povprečno 1 par čevljev letne uporabe na glavo.

Carinska obremenitev importa znaša za čevlje, ki tehtajo v paru 80 dkg, 44 Din na par. Za lahke ženske čevlje, ki tehtajo v paru 60 dkg, pa znaša carina na par ca. 53 Din in za galanterijske čevlje, ki tehtajo v paru manj kot pol kilograma pa znaša carina 132 Din na 1 kg. Te vsote je treba označiti kot bruto-carino in da dobimo čisto carinsko zaščito, je treba odšteti od nje carino na vse potrebščine, ki jih mora uvažati domače obrtništvo iz inozemstva. Carina na te potrebščine pa znaša za 100 parov čevljev 1482 Din ali na 1 par ca. 15 dinarjev. Če pri tem upoštevamo dejstvo, da naši čevljarji ne naročajo tega blaga iz inozemstva direktno, marveč, da krijejo svojo potrebo skoro brez izjeme pri trgovcih, potem moramo vzeti najmanj dvojno vsoto, za katero se jim podražijo te potrebščine napram inozemskim konkurentom. Ako pa odštejemo od sedanje carine vsoto 30 Din,

se reducira čista faktična zaščita domačega dela za moške mestne čevlje na eno tretjino nominalne uvozne carine,

pri kateri je seveda rokodelcu napram veleindustrijalcu težko konkurirati. Moramo vpoštevati, da znaša razlika stroškov med strojnimi in ročnim delom pri gornjem delu 100%, pri spodnjem pa ca. 63%, pri tem pa ročni obrat ne more biti nikdar tako racionalen kakor je strojni obrat. Toda kljub temu naši žilavi čevljarji uporno branijo svoje pozicije, dasi so morali v zadnjih letih znatno reducirati svoje obrate. Posebno se to občuti v Mariboru, kjer je število zapo-

Gospodarsko zborovanje v Mariboru.

Odpor proti davku na poslovni promet. — Zahteve glede socialnega zavarovanja.

V torek zvečer so se mariborski trgovci, obrtniki in industriji zbrali na povabilo Gremija trgovcev v obilnem številu v Gambrinovi dvorani, da se porazgovore o aktualnih gospodarskih vprašanjih in dajo duška ogorčenju nad poostritvijo davka na poslovni promet.

Shod je otvoril in vodil predsednik Zveze trgovskih gremijev gosp. V. Weixl. V svojem nagovoru je pozdravil vse navzoče in v kratkih obrisih podal namen zborovanja. Mariborski trgovci, obrtniki in industriji nastopajo složno v vseh gospodarskih vprašanjih. Veseli ga, da so ostali zvesti temu načelu in se v izdatnem številu odzvali klicu gremija.

Davek na poslovni promet.

Glavni referat je podal o davku na poslovni promet zbornični konzulent g. Žagar. V svojem poročilu je podal nastanek tega davka v povojni dobi in navedel glavna zakonita določila. Že takrat je smatrala finančna uprava, da je ta davek le začasno zasilno sredstvo za uravnovesenje državnega proračuna. Obljubovala je, da bo ta davek, čim se normalizirajo prilike, takoj ukinila, najkasneje pa ob izenačenju neposrednih davkov. Vsi ti pogoji za odpravo davka na poslovni promet so že izpolnjeni, a finančna uprava ni le davka na poslovni promet odpravila, ampak ga je z novim zakonom o neposrednih dav-

slenih vajencev in pomočnikov padlo v toku zadnjih dveh let na eno tretjino. Podjetja, ki so štela leta 1925 še 7 ali 8 pomočnikov, imajo sedaj po dva. Večji strojni obrati, ki so imeli po 40 ali 50 delavcev, pa jih štejejo sedaj 7 do 10. Sličen je položaj tudi v drugih mestih, dočim se na deželi tega ne občuti še v toliki meri. V mestih je k redukciji obratov prispeval tudi uvoz snežnih čevljev, galoš in čevljev z gumijevimi podplati, ki se je v zadnjih letih izredno razvil. Ob enem z njim se je razvil tudi popravljanje in vulkanizacija snežnih čevljev in galoš, s čemur se prihrani mnogo obutva. Po nekaterih cenitvah se je lansko zimo potrošilo v Mariboru vsled tega najmanj 1500 parov podplatov in 800 parov čevljev manje, kakor v drugih letih. Podobno je razmerje tudi v drugih mestih. Pri tem pa moramo vpoštevati dejstvo, da cene gumijevih obuval nazadujejo ter je pričakovati zato še ostrejša kriza v čevljarški obrti.

Čevljarjem na deželi, posebno v onih krajih, kjer je ta obrt izredno razvita in zastopana, bi bilo mnogo pomagano, ako bi se zanje rezerviral primeren del državnih dobav. Danes pa se oni sploh ne upajo udeležiti licitacij, ker je to zvezano s prevelikimi stroški in rizikom. Tega pa ni kriv samo zakon o državnem računovodstvu, marveč v mnogo večji meri lokavost organov, ki se pečajo z nabavo materiala in ki porabljajo vse mogoče trike, da izigravajo realne interese.

Kriza, v katero je zašla naša čevljarška obrt, ni samo prehodni pojav, marveč so vsi momenti, ki so jo povzročili, trajnega značaja in zato bo treba izdelati sistematičen program in točen načrt, kako naj se leči nastali položaj.

kih še celo afirmirala. Gospodarski krogi so že ob uvedbi opozarjali na nevdržnost davka. Vlada njihovih pomislekov ni upoštevala, ampak je preko izpreminjevalnih predlogov, ki naj bi občutnost davka zmanjšali, zakon o davku na poslovni promet uveljavila v nameravani obliki. Ob uvedbi davek še ni kazal vse svoje trdnosti. Bili so takrat časi izdatne inflacije. Blaga je pomanjkovalo in odjemalci so vneto šli za blagom. Takrat je gotovo bila dana možnost davek vkalkulirati v ceno. Nastopili pa so trdi časi deflacije. Gospodarska kriza se je začela uveljavljati v vedno trši obliki. Vrstile so se slabe letine, ki so povzročile, da je kupna moč našega kmetijskega prebivalstva izdatno padla. Pa tudi v mestih, kjer pri nas prevladujejo nameščenci, ki so slabo postavljeni, položaj ni ugodnejši. Ostrina položaja se kaže v slabih kupčijah, ki povzročajo trdo konkurenco. V teh slabih časih so izgube na dnevnem redu in vedno težje je davek vkalkulirati v ceno. S tem je postal davek na poslovni promet neposredni davek, ki trdo obremenjuje naše gospodarstvo. Poleg tega je davek na poslovni promet primitiven in skrajno okoren, ker se ne more prilagoditi individualnim razmeram. Plačevati ga je tudi od kupčij pod nabavno ceno, torej od izgub. Čez čim več rok gre blago, tem večji je davek. Tako je marsikatero blago obremenjeno, predno pride v roke odjemalca, z 2%, 3% ali še več odstotki davka na poslovni promet.

V svojih nadaljnjih izvajanjih je g. Žagar predložil formalne hibe zakona glede načina priredbe, glede določil o pritožbah, posebno pa je podčrtaval neenakomernost pri pobiranju tega davka v posameznih delih države in navajal za dokaz detaljne statistične podatke. Kljub temu pa, da Slovenija glede tega davka v polni meri izpolnjuje svojo dolžnost, da gredo naši davčni organi raje preko prave mere nego pod njo, pa dobivajo naša davčna oblastva skoro dan na dan od generalne direkcije davkov pozive, naj pobiranje davka na poslovni promet čim bolj poostre. Za dokaz prebere poročevalec eno zadnjih okrožnic, ki odreja, da morajo davčna oblastva pri vseh davkoplačevalcih, ki so dolžni voditi knjigo opravljenega prometa, vpogledati poslovne knjige, je-li je vložena prijava pravilna, še predno stavijo odmerni predlog davčnemu odboru.

Davek na poslovni promet, ta davek iz inflacijske dobe, ob naših, izza tega časa temeljito izpremenjenih prilikah, nima več svoje upravičenosti v naši davčni zakonodaji in skrajni čas je, da se ta obsoletna davščina ukine.

Zborovalci so pazno sledili referentovim izvajanjem in jim tekom poročila in ob zaključku živahno pritrdjevali.

Ustanovitev okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Mariboru.

Nato je poročal načelnik splošne Zveze obrtnih zadrug g. Bureš o zakonu o zavarovanju delavcev. Njegova izvajanja so izzvenela v zahtevo, da se ustanovi v Mariboru za mariborsko oblast lasten okrožni urad za zavarovanje delavcev. V debati o tem predmetu so govorili gg. Založnik, Novak, Kraper in Kravos, ki so vsi

navajali nujne razloge, da dobi mariborska oblast svoj okrožni urad. Po sklenjeni debati je bil soglasno sprejet predlog g. Novaka, da se naprosi velikega župana mariborske oblasti, naj skliče anketo delodajalcev in delojemalcev, ki bi se podrobno pečala s tem vprašanjem.

Bolniško zavarovanje trgovcev in trgovskih nameštencev.

V zvezi s poročilom g. Bureša je podal gremijalni tajnik g. Zidanšek poročilo o bolniškem zavarovanju trgovskih nameštencev z ozirom na poslovanje trgovskega bolniškega društva v Ljubljani, ki ravno vsled pritiska središnjega urada za zavarovanje delavcev ne more v taki meri izpolnjevati svoje naloge, kakor jo je izpolnjevalo v predvojni dobi. Poročevalec je tekom svojih izvajanj stavil predlog, da se zakon tako novelira, da bo dopustna ustanovitev samostojnih bolniških blagajn z lastnimi statuti. Svoj predlog je izčrpno utemeljeval. V debati o tem vprašanju sta gg. Weixl in Berdajs njegova izvajanja še bistveno podkrepila.

Novi uslužbeni davek.

Sledil je na to referat g. Weixla o novem uslužbenem davku in o težavah, ki so se pokazale pri izva-

janju v praksi. Njegovo poročilo je z nekaterimi pojasnili dopolnil g. Žagar, ki je opozarjal, da si mora delojemalec sicer sam nabaviti davčno knjižico, vendar pa ta dolžnost ni pod kazensko sankcijo, nasprotno pa zapade občutni kazni oni delodajalec, ki bi ob izplačilu ne izpolnjeval davčne knjižice. Iz tega sledi, da polagajo predpisi glavno skrb za davčne knjižice ne delojemalcu, ampak delodajalcu. G. Žagar je na posamezna konkretna vprašanja zborovalcev sproti pojasnjeval določila o novem uslužbenem davku.

Pokojninsko zavarovanje trgovskih nameštencev.

Zadnje poročilo, ki je bilo na dnevnem redu, to je poročilo o obveznem pokojninskem zavarovanju trgovskih nameštencev, je odpadlo vsled poznega časa. Pač pa je g. Weixl v kratkih obrisih preciziral svoje glede tega vprašanja v glavnem odklonilno stališče in obljubil, da bo za razpravo o tem vprašanju v najkrajšem času sklical mariborske trgovce na poseben sestanek.

G. Weixl je nato zaključil lepo uspešno zborovanje, ki je pokazalo, da so mariborski trgovci, obrtniki in industriji solidarni v vseh aktualnih gospodarskih vprašanjih.

Občni zbor Ljubljanske borze.

V sredo popoldne se je vršil ob obilni udeležbi članov III. redni občni zbor Ljubljanske borze za blago in vrednote.

Zbor je otvoril borzni predsednik g. Ivan Jelačin ml., ki je pozdravil vse navzoče člane, imenoma fin. delegata g. Rupnika in zastopnika vel. župana g. I. Mramorja. Za overovaljele zapisnika imenuje nato gg. dr. Frana Windischerja, Zdenka Kneza in Ivana Gregorca. V nadaljnjem svojem govoru je povdaril zadovoljiv uspeh deviznega poslovanja, ki se je začelo 25. junija 1927. Uspeh borze je bil v finančnem pogledu dober, v celoti pa se bo pokazal leta 1928. Borza je vzdrževala dobre stike z drugimi borzami, zlasti v Beogradu in Zagrebu. Veliko pozornost se je posvečalo lesni kupčiji, ki bi se morala na borzi še vse drugače razvijati, ker je les naš najvažnejši izvozni predmet. Potrebno bi bilo, da bi se naše borze posluževale zlasti večje trdke. Lani se je prodalo preko tržaške borze okoli 400 vagonov fižola? Že to dokazuje, kako bi se naša borza razvijala, če bi se je posluževali naši izvozniki v večji meri. Izčrpno je govoril nato g. predsednik tudi o stabilizaciji dinarja.

Iz tajniškega poročila, ki je bilo tiškano, priobčujemo sledeče odstavke: Lani pa smo imeli v naši državi slabo letino: pšenice smo pridelali za 23%, koruze pa za 43% manj kakor v letu 1926. To se je izkazalo tudi v znatni pasivnosti naše zunanje trgovine. V žitu je imela borza prometa 3-6 milj. dinarjev napram 7 v letu 1926. Zlasti je nazadovala trgovina s koruzo. Poročilo se nato obširno bavi s tržiščem žita, zlasti pa je v podrobnosti izdelano za les. Zanimiva je konstatacija, da se je lesna industrija povečala in izboljšala. Glede izdelave lesa smo postali našim sosednjim konkurenčnim državam, zlasti Avstriji, enaki. Da je bil borzni promet v lesu manjši kakor leta 1926 je pripisovati dejstvu, da lani nismo mogli zaradi krize v Italiji vnovčiti bukovih prago in drv, katera dva produkta sta tvorila leta 1926 nad eno tretjino celokupnega prometa na Ljubljanski borzi. V zvezi s položajem na denarnem trgu je posebno razveseljivo pojav, da so se pričele banke desinteresirati na raznih industrijah, kar pomeni industrijsko sanacijo. Efektiven promet je nazadoval od 10 na 5-4 mil. dinarjev; leta 1926 namreč je bilo na borzi prodano mnogo papirjev propadlih bank.

Glede borznega raziščišča pravi poročilo:

Hitro, brezhbno in obče priznано objektivno borzno raziščišče je lani imelo več posla kakor leta 1926 in se bo njegovo poslovanje še bolj razvilo.

Nadalje omenjamo, da je v poročilu za leto 1927 popisana tudi slovesna otvoritev Ljubljanske devizne borze 25. junija 1927.

Poročilo finančnega odbora je podal g. J. Gogala. Po tem poročilu zaključuje bilanca za leto 1927 s prebitkom od 123.303 Din. Zboljšanje finančnega stanja je pripisovati uvedbi deviznega prometa, Kurtaža za devize znaša nad 126.000 Din in to samo za eno polletje, medtem ko je znašala kurtaža v deviznem prometu 31.000 dinarjev za celo leto. Dohodki borznega raziščišča so znašali 374.000 dinarjev.

Po odobrenem blagajniškem poročilu je bila na predlog generalnega tajnika Zbornice TOI g. dr. Frana Windischerja izrečena zahvala borznemu tajniku dr. M. Dobrili in dvornemu svetniku dr. F. Dukicu za njuno uspešno delovanje.

Nato so se vršile volitve 6 članov borznega raziščišča, 5 članov finančnega odbora in 13 članov borznega raziščišča. Ponovno so bili izvoljeni v borzni svet gg. Drag. Hribar, Janko Jovan, Anton Kristan, Andrej Šarabon in Rihard Schwinger, na novo pa g. Ferdo Nikelsbacher. V finančni odbor so bili ponovno izvoljeni gg.: dr. Mir. Lukan, Anton Kralj in Josip Gogala, nanovo pa gg.: Ivan Gregorec in Robert Kollmann, namesto gg. Ivana Kostevca in Karla Prohaske. V raziščišče so bili izvoljeni gg.: Ivan Avsenek, Karel Bolaffio, dr. M. Božič, Peter Hartman, Ernest Hieng, Mihael Hribernik, Zdenko Knez, Stjepan Kenfelj, Srečko Kobi, Cezar Menardi, Fran Medič, Evald Popovič in Fran Stupica.

Po zaključenem občnem zboru se je vršila seja borznega sveta, ki se je konstituiral in sicer tako: predsednik Ivan Jelačin ml., I. podpredsednik dr. Ivan Slokar, II. podpredsednik Andrej Šarabon.

Poljska in jadranska pristanišča.

Agencija »Roma« naznanja, da bo tekom junija stopila v veljavo nova poljsko-jadranska železniška tarifa, katere nujna posledica bo naraščanje poljskega prometa v italijanskih pristaniščih. Ta tarifa je bila določena na konferenci, ki se je vršila pri prometnem ministertvu v Rimu in katere so se udeležili zastopniki italijanskih, poljskih, češkoslovaških, avstrijskih, madžarskih in jugoslovenskih železnice ter zastopniki družbe »Donava - Sava - Jadran« in največjih jadranskih paroplovnih družb.

Poslovni čas pri poštnih uradih.

Pritožba Celja in okolice radi odprave nedeljske službe.

Dobili smo nov pravilnik glede poslovnega časa pri poštnih in brzojavnih uradih. Pravilnik ne prinaša olajšav. Pravilnik se ne ozira na gospodarske potrebe, ki bi morale biti za ureditev takega vprašanja edino merodajne.

Gospodarskim krogom se pač ne more očitati kverulantstva. Če se pritožujejo, se nikdar ne pritožujejo ne utemeljeno, da ne bi imeli za to tehtnih razlogov. Tako je tudi pri novi ureditvi poslovnega časa za pošte. Če so stvarni razlogi diktirali novo ureditev, ne moremo imeti pač ničesar proti temu, vendar bi se moralo pri izdaji novih pravilnikov skušati, da se vsaj pošto službo uredi tako, da bo po možnosti odgovarjala potrebam gospodarskih krogov. Tako je izzval nov pravilnik posebno v Celju veliko razburjenje, ker pomeni ta pravilnik za Celje in okolico znaten korak nazaj in uvaja glede nedeljskega telefonskega in brzojavnega prometa razmere, kakor jih Celje še ni poznalo.

S pravilnikom o delovnem času pri poštnih, telegrafskih in telefonskih uradih v kraljevini SHS, z dne 28. marca 1928

po kojem opravljajo uradi, koji nimajo neprestane službe podnevi in ponoči, ob nedeljah in državnih praznikih službo samo od 9.—11. ure dopoldne,

je v posebni meri prizadeto mesto Celje.

Že več let pred vojno in od tedaj nepretrgoma se vrši v Celju ob nedeljah in praznikih telegrafski in telefonski služba po ves dan. V drugi polovici leta 1927 je bila z ozirom na gospodarske potrebe vpeljana celo dopolnočna brzojavna in telefonska služba, ki se vrši tudi še danes. Z novim pravilnikom pa se uvedejo tako slabe razmere, kakršnih Celje doslej v poštnem prometu sploh ni še poznalo. Po novem pravilniku se more tudi telefonska služba vršiti ob nedeljah in praznikih samo od 9. do 11. ure dopoldne, in se izven teh dveh ur ne morejo vršiti ne lokalni, ne medkrajevni telefonski pogovori, niti se ne smejo sprejemati ali oddajati brzojavi. Naravno, da je taka uredba izzvala utemeljene pritožbe vseh poslovnih krogov mesta Celja in okolice.

Mesto Celje predstavlja danes veliko kupčijsko, obrtno in industrijsko središče. V Celju samem imamo stara industrijska podjetja, dobro razvito trgovino, a čez Celje se vrši ves promet gospodarsko dobro razvite okolice, ki gravitira na Celje. Zlasti je tu omeniti poleg mnogih industrijskih podjetij hmeljsko trgovino, ki z ozirom na značaj poslovanja v seziji neobhodno rabi brzojav in telefon ob nedeljah in praznikih, ravnotako kakor ob delavnikih. Jasno je, da bi tudi delna ukinitve telegrafskega in telefonskega prometa ob nedeljah in praznikih prav težko prizadela razvoj te gospodarske panoge, ki je v celjskem okraju tako močna in ki tvori v obilni meri gospodarsko ozadje celjskega mesta.

Tudi se mora pri tako važnem ukrepu, ki se tiče telegrafske in telefonske službe, ozirati na dejstvo, da je Celje križišče in središče potniškega, posebno pa letoviškega prometa za celo okrožje.

Kakor čujemo, je Zbornica TOI poslala ministertvu pošte in brzojava predstavko, v koji se z ozirom na tehtne gospodarske razloge prosi, da bi se v Celju nedeljske telefonske in brzojavne službe ne omejevalo na samo dve uri.

Zeleti bi bilo, da bi ministertvo gornje razloge v polni meri upoštevalo in naredilo, da se dosedanje poslovne ure za telegrafsko in telefonsko službo v mestu Celju ne izpremenijo in da se tako prepriči težak udarec, ki preti z gornjo uvedbo celjskemu mestu in ondotnim interesentom.

Inozemski delavci v naših podjetjih.

Vprašanje zaposlovanja inozemskih delavcev utegne postati v kratkem zopet aktualno, ker se pripravlja nov pravilnik. Brez dvoma, da se bodo tudi to pot vodile o tem debate in to kakor že vedno, brez vsake stvarne podlage in brez konkretnjših podatkov. Zato se nam zdi potrebno, da navedemo v naslednjem nekaj podatkov, ki jih navaja Inspekcija dela v Ljubljani v svojem, ravnokar izdanem poročilu za leto 1927. Inspekcija dela, o kateri naši podjetniki ne morejo ravno trditi, da bi bila pri reševanju prošelj za zaposlitev potrebnih kvalificiranih moči baš preveč širokoprsna, pravi v svojem poročilu:

Potreba zaposlovanja inozemcev v tukajšnji industriji in obrti je še vedno zelo velika, predvsem iz razloga, ker se ustanavljajo nove vrste industrije, ki pri nas še niso obstojale ter so potrebni inozemski strokovni delavci, da se taka industrija more spraviti v pogon. Da nimamo domačega strokovnega naraščaja, je krivo predvsem to, da nimamo specialnih strokovnih šol, zelo se občuti pomanjkanje tekstilne strokovne šole, ter je tudi število inozemcev v tej industriji največje. Inozemstvo je za naše delavstvo zaprto, da se tudi v inozemstvu ne more več izpopolnjevati. Sicer se zahteva od trdke, ki zaposluje inozemca, da istočasno zaposli domačina v svrhu izobrazbe, vendar je pa malo upanja, da bi se na ta način moglo doseči dovoljno število domačega naraščaja, ker so običajno zaposleni ti domačini samo formalno, mnogokrat tudi brez potrebne predizobrazbe, tako da ni izgleda, da bi taki domačini sploh kedaj mogli nadomestiti inozemce. Inspekcija dela pa ne more kontrolirati, predvsem zaradi pomanjkanja osebja in potovalnih kreditov, ako se faktično domačini uspešno izučujejo. Z druge strani pa inozemci neradi podučujejo domačine iz povsem razumljivih razlogov.

Iz tabel, ki jo je sestavila Inspekcija dela v Ljubljani, je razvidno, da je na področju te Inspekcije zaposlenih ukupno 1961 inozemcev. Od teh je 706 inozemcev naše narodnosti iz obmejnih držav ter drugih političnih beguncev. Največ teh je zaposlenih v stavbinski industriji, ker so to predvsem Primorci, ki so znani zidarji. Nadalje je prijavljenih 23 inozemskih monterjev, ki montirajo stroje na račun trdke, ki stroje dobavlja in za katere so srezki poglavarji v smislu čl. 14 pravilnika o zaposlovanju inozemskih delavcev dovolili zaposlovanje. Po čl. 7. navedenega pravilnika je tukajšnji urad izdal do sedaj 889 potrdil. So to inozemci, ki bivajo na našem ozemlju že od pred 14. junija 1922 ter so po večini vložili prošnje za naše državljanstvo, ki pa ne morejo biti rešene vsled pomanjkanja zakonov o državljanstvu.

Če od skupnega števila v ljubljanski oblasti zaposlenih inozemcev odštejemo gornjih 889, nam ostane v ljubljanski oblasti celokupno 1072 zaposlenih, koje bi se moralo šteti med inozemce v pravem smislu te besede.

Tudi Inspekcija dela v Mariboru je izdala svoje letno poročilo, toda žal ni glede inozemcev v tem poročilu točnejših statističnih podatkov, da bi se moglo dobiti popolno sliko glede zaposlenja inozemcev v celi Sloveniji. Vendar pa poroča glede tega vprašanja tudi imenovana inspekcija naslednje: število inozemskih delavcev se je že precej zmanjšalo, čeravno imamo še precej specialistov-inozemcev in to osobito v tekstilni industriji. Vzrok tega je sledeči: pomanjkanje strokovnih šol v domovini. Izučenje naših moči v inozemstvu je radi velikih taks nemogoče. Tudi nekatere inozemske strokovne šole ne sprejemajo naših delavcev v izučenje.

Razširjajte »Trgovski List«!

Vojvodinske finance.

Vojvodina ima v našem gospodarskem življenju brez dvoma eno najvažnejših vlog. Poleg poljedelstva je važna Vojvodina tudi v industrijskem pogledu. Poleg Zagorja in nekaterih delov Slovenije je Vojvodina najbolj obljubljeni del naše države in šteje 80% prebivalcev na 1 km². Ild. Zato je čudno, da se ravno finančarstvo Vojvodine ni bolje razvilo. Na koncu leta 1926 je bilo v Vojvodini 188 denarnih zavodov s 150 milijoni dinarjev delniške glavnice; na 1 zavod ni prišel torej ni 1 milijon dinarjev. Samo trije zavodi so dosegli višino 10 milijonov dinarjev, 2 po 5, 1 ima 4,5, 3 po 4, 6 po 2, 33 po 1; vse drugo je pod 1 milijon dinarjev. Rezerve zavodov so znašale na koncu leta 1926 samo 54 milijonov dinarjev. Kako majhne so vojvodinske banke, nam pove na primer Zagreb, ki ima 15 bank po 10 milijonov glavnice, od kojih imajo pa nekatere nad 100 milijonov dinarjev glavnice.

Denarni zavodi Vojvodine se po svoji kakovosti razdelijo na 155 delniških družb, 28 podružnic in 5 občinskih hranilnic. Banal ima 83 denarnih zavodov z delniško glavnico 698 milijonov dinarjev, Bačka 42 in 436, drugo Baranja in Srem. Čudno je, da ima Banal več denarnih zavodov in več glavnice kot Bačka, čeprav je ta večja in bogatejša; razložiti se more to dejstvo tako, da je po novi razdelitvi velik del Bačke prišel v Banal.

Vloge Vojvodine so znašale na koncu leta 1926 1 milijardo in 68 milijonov dinarjev, sedemkrat toliko kot delniška glavnica. Zanimivo je dejstvo, da imajo nekateri mali denarni zavodi tridesetkrat toliko vlog kot glavnice. Če računamo zraven še vloge Vojvodine v denarnih zavodih v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu ter imovino Vojvodine v poštnočepovnih računih, se omenjeni znesek zviša na ca poldrugo milijardo dinarjev. Vojvodina ima sedaj tri vodilne denarne zavode; v Vojvodini imajo skoraj vse jugoslovenske banke svoje podružnice in to je ovira, da se v Vojvodini sami ne ustanovi velik denarni zavod ter da se denar ne koncentriira. Trije vodilni denarni zavodi so zelo agilni; ker so pa akcije večinoma v trdnih rokah, se principijelno nočejo nasloniti na velike zavode, delajo z lasno glavnico v okviru možnosti in ne kažejo nobene volje po razširitvi.

Vojvodina plačuje še danes največjo obrestno mero; največji in najsolidnejši najemniki denarja morajo kriti svojo potrebo v središčih, ker tam denar še najbolj poceni dobijo. Srednji sloji in mali trgovci itd. morajo pa iskati de-

nar na deželi in morajo plačati zanj prav visoke obresti. Najbolj pereče vprašanje vojvodinskih financ je vprašanje hipotekarnih posojil in ni videli v tem vprašanju prav nobenega napredka, zlasti ne pri kmeljsivu. V bančnem poslovanju so z znižanjem obresne mere vsaj pričeli, glede hipotekarnih posojil pa ni videli nobenega življenja. Če poljedelstvo dovoljenih hipotekarnih posojil ne bo dobilo, bo imelo to zani seveda slabe posledice. Poljedelstvo pri današnji nerentabilnosti zemlje ne more plačevati visokih obresli, breme tekočih dolgov tlači zmeraj bolj. Položaj se je vsled slabega pridelka letos še poslabšal in je želja po ceneni hipotekah zmeraj nujnejša. Sicer se hipoteke dobijo, a po tako visoki obrestni meri, da je poljedelstvo ne more prenesti.

Skupno in zaključno se more ugotoviti, da so vzroki splošne krize, ki se v Vojvodini še posebno potencirano čuti, iskali v dejstvu, da Vojvodina nima lastnega velikega denarnega zavoda; in prav Vojvodina ima vse predpogoje za ustanovitev takega zavoda. Drugi vzrok je ta, da velebanke vsled splošnega pomanjkanja denarja svoje podružnice preveč ufešnjujejo in jih premalo z denarjem zalagajo. K vsemu temu pridejo še visoke pristojbine in druga breme, vsled česar se je marsikateri močni podeželni pavod zatekel k velebanki, da se izogne 150-odstotnemu obdavčenju izkazanega čistega dobička.

Vojvodina ima v primeri z drugimi deli države marsikakšno posebnost in je tudi v svojem finančarstvu poglavje zase, in sicer ne ravno veselo poglavje. Ona, ki je najbolj bogata in ki bi se ji v tem oziru lahko najbolj godilo, trpi največ.

Zanimivo je, da tudi sosedna Ogrska, ki ima z Vojvodino toliko sorodnega, trpi na prav istem zlu, kar se namreč kaže obrestne mere pri poljedelskih hipotekarnih kreditih. Pisali smo, da se sedanji finančni minister Bud zelo trudi, da bi vse te nedostatke odpravil ter da strogo zahteva znižanje obrestne mere pri hipotekarnih posojilih.

STALNA RAZSTAVA V PRAGI.

Uprava praškega velikega semnja organizira stalno razstavo. V te svrhe zgradi veliko palačo, ki bo pokrila 33.000 m² površine. Prva zgradba bo 140 m dolga, 75 m široka in 37 m visoka. V zgradbi bodo saloni, pisarne z vsemi potrebnimi pripomočki. Značilno je, da se je zasedlo 40% razstavnih prostorov še predno je bila objavljena tarifa za oddajo prostorov. Zgradbe bodo stale na levem bregu Vltave v

VII. okraju. Podrobnosti dobijo interese pri tajniku palače za stalno razstavo praškega velesejma v Pragi VII. Veletržni Trida, Češkoslovaška.

Ljubljanska borza.

Tečaj 20. aprila 1928	Povpraševanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Amsterdam 1 h. gold.	22.875	22.935
Berlin 1 M.	13.5725	13.6025
Bruselj 1 belga	—	7.9355
Budimpešta 1 pengő	—	9.927
Curih 100 fr.	1093.50	1096.50
Dunaj 1 šilling	7.9796	8.0096
London 1 funt	277.—	277.80
Newyork 1 dolar	56.71	56.91
Pariz 100 fr.	222.68	224.68
Praga 100 kron	167.96	168.76
Trst 100 lir	298.35	300.25

Denarstvo.

Poštna hranilnica objavlja uradno: Nadzorstveni svet poštne hranilnice je 19. aprila t. l. načelno določil, da sme poštna hranilnica lombardirati tudi delnice Narodne banke kraljevine SHS in sicer s 5.000 Din za vsako delnico pod pogoji, ki veljajo za lombardna posojila.

Industrija.

Avstrijska kovinska industrija 1927 gleda na preteklo leto kot na najboljše povojno leto. Sicer ni dosegla ali celo prekoračila predvojno višino kot v Nemčiji, Češkoslovaški in Ogrski; zaostala je za predvojnimi časi kot Poljska; a leto 1927 je vseeno dobro in vzbuja upanje na doseg predvojne višine v doglednem času; pomislimo, da sta Avstrija in Poljska po carinskih mejah posebno prizadeti. Kakor nam kaže sledeči seznam, je dosegla produkcija surovega železa 72 odstotkov od predvojne višine, produkcija jekla 90 odstotkov, produkcija železne rude 82 odstotkov, produkcija rjavega premoga pa 101 odstotek. Glede rjavega premoga je Avstrija veliko na boljšem kot Češka, kjer predvojna višina še ni dosežena. Vse, kar sledi spodaj, je v 1000 tonah; pri premogu in pri železni rudi je mišljena seveda surova dojava, pri surovem železu in jeklu pa izdelava.

Leto	Rjavi premog	Železna ruda	Surovo železo	Jeklo
1913	3024	1953	607	628
1920	2700	435	100	229
1921	2800	711	226	351
1922	3440	1122	323	481
1923	2690	1211	344	500
1924	2790	714	267	370
1925	3030	1030	380	464
1926	2960	1094	333	474
1927	3060	1601	435	551

V zadnjih časih beremo prav veliko o združitvenih in racionalizacijskih poskusih avstrijske kovinske industrije. Deloma jih je že izvedla.

Rekordne številke poljske železne industrije. Poljska železna industrija je dosegla lani rekordne številke. Produkcijo železne rude so dvignili od 316.000 ton na 539.000 ton, torej za 70 odstotkov; produkcija železa je narasla v vseh vrstah za ca 80%, surovo železo od 327.000 na 618.000 ton, lito železo od 788.000 na 1.243.000 ton, valjano blago od 564.000 na 921.000 ton. Na koncu leta 1926 je delalo 13 plavžev, na koncu lanskega leta pa 19. Izvoz tračnic, železa in jekla je dosegel v letu 1926 21.400 ton, lani 51 tisoč 600 ton, izvoz železne in jeklene pločevine 26.400 in 52.800 ton, izvoz cevi 26500 in 39.100 ton. Torej vidimo povsod napredovanje, ponekod manjše, ponekod večje, v splošnem pa prav izdatno. Pisali smo že o dogovorih z drugimi deželami o razdelitvi prodajnih trgov.

PO SVETU.

Premog v Jugoslaviji l. 1927. Leta 1926 so nakopali v Jugoslaviji 4.141.000 ton premoga, leta 1927 pa 4.746.000 ton. Dvig produkcije od leta 1926 na leto 1927 znaša 15 odstotkov, proli zadnjemu predvojnemu letu 1913 pa celo 53 odstotkov — na sedanjem ozemlju Jugoslavije namreč —. Med posameznimi premogovnimi okraji lanskega leta je Slovenija daleko na prvem mestu, nakopala je 1.912.000 ton premoga.

Zaposlenost v industriji naravne svile je slejkoprej prav dobra in ni nič čudnega, da bi umelna svila naravno svilo izrnila, kakor to folikral beremo. Seveda je pa precej kolebanja, ki je odvisno od konjunktore mode vsakratne sezije itd.

Konferenca novčnih bank v Parizu je zaključila svoje delo glede medsebojne statistične itd. službe, ne da bi se bila dotaknila razmer denarne politike.

Leta 1926 je eksportirala Sovjetska Rusija 45.400 ton sladkorja, lani pa 130.000 ton.

Elektrifikacija železnice čez Brenner je že toliko napredovala, da mislijo na pričetek obratovanja že v bodočem mesecu.

Na holandskem denarnem trgu se je pojavil v zadnjem času močen pokrč. Zlasti živahno je zanimanje za nemška posojila.

V majniku se bodo na novo pričela pogajanja za ustanovitev srednjeevropskega bombaževega kondicijskega kartela.

Uvoz cementa v Nemčijo se zelo dviga; Francija na primer ga je prodala v letošnjem februarju trikrat toliko kot v lanskem februarju.

Ivan Hribar:

Moji spomini.

Tiste čase je živel v Gradcu kot vseučiliški profesor dr. Nace Klemenčič, moj prijatelj iz gimnazijskih let. Obiskal sem ga vselej, kadarkoli me je pripeljala pot v Gradec. On je rad zahajal v malo gostilnico v Harrachgasse, v kateri je nek slovenski rojak točil izvrstno kapljico iz ljutomerskih gor. Z njim vred je tje kaj hodilo več Slovencev: profesorjev in uradnikov. Med njimi tudi dr. Gregor Krek, s katerim me je bil prijatelj Klemenčič seznanil. Da se v inteligentnih družbah pri dobri kapljici vina govori o omnibus rebus et quibusdam aliis, je dovoljno znana resnica. Tako je bilo tudi pri »Luttenbergerju«, kamor me je dr. Klemenčič ob vsakem mojem obisku peljal. Seveda se je pogovor prav zelo sukal okoli Gregorčiča, Aškerc in Mahnič in čulo se je mnenje, da bi bilo potreba obema pesnikoma preskrbeti takšno eksistenco, da bi bila popolnoma neodvisna. Ko sem povedal, da se je Gregorčič in Aškercu to že ponudilo, a da sta oba odklonila, naglašal je dr. Krek, da bi se vnovič moralo misliti na Aškerc, češ da je kot izraziti svobodomislec v stalni in veliko večji nevarnosti od Gregorčiča. Naglašal je pa, da bi bilo potreba misliti na službo, katera bi ga pri njegovem slovstvenem delovanju prav nič ne ovirala. Po nekem dogovoru pri ljutomerski kapljici spomladi leta 1895., sva se z dr. Krekom — ob spominih na nekdanje Janez Terdimov in Fran Kureličev potovanje po hrvatskem Zagorju — domenila, da jo mahneva o velikih počitnicah tudi tje kaj. Ta dogovor sva res oživila. Prepotovala sva prijazno Zagorje, v katerem sva mnogo gostoljubnosti užila, od Varaždina do Zaprrešča. Med potjo je dr. Krek prihajal vedno z novim ceterum censeo: za Aškerc je treba kaj storiti. Aškerc je namreč z dr. Krekom bil v stalnem dopisovanju in mu je odkrito potožil svoje jade in težave.

Poznavajoč pesnikovo občutljivost in njegov moškoponosni značaj, dejal sem, da je treba zanj primerno službo šele ustvariti in omenil sem, da bi se na mestnem magistratu v Ljubljani morebiti dalo sčasoma kaj takega najti.

Za presojo značaja moža, kakršne redko porajajo slovenske matere, priobčujem vsa ona Aškercova pisma, ki se nanašajo na vprašanje namestitve v Ljubljani. Tako jasna so, da ne potrebujejo nikakih pripomenj in dopolnil. Naj govore sama.

1.

Velečeni gospod!

Hvala Vam lepa na tako prijaznih in tolažilnih vrstah!

Vzrok, da Vam še do danes nisem odgovoril, je ta, ker sem včeraj poslal ordinarijatu v Maribor obširen zagovor. Škof je sedaj na birmovanju in ko se 4. avg. povrne domov in prečita apologijo mojo, radoveden sem, kaj mi bo odgovoril.

Mahničevi svojati se jaz nikdar ne udam, raje poginem od lakote.

To, kar so delali z Gregorčičem, bile so otročje igrice v primeris chicanami, ki visé nad mojoj glavoj.

Hvala Vam na ljubeznivi ponudbi Vaši zastran »Naroda«. Gotovo ste brali pred dvema letoma, zakaj sem takrat odklonil uredništvo »Slov. Naroda«. G. dr. Majaron Vam je gotovo pokazal moje pismo. Vid.a z gosp. dr. Trillerjem imata vse previsoke misli o mojih sposobnostih! Jaz pro primu nisem jurist in romanskih jezikov ne znam toliko, da bi mogel brez težave čitati časnike ad informandum.

Ali me Vaši ljubljanski Mahničevci ne bi »raztrgali« na drobne kosce, ko bi se v podobni urednika »Narodovega« pokazal — »Zvezdič«? Najraje bi jo popihal kam izven Slovenije — n. pr. v Prago ali na Rusko, samo da dobim službico, ki bi me vzdrževala, da ne umrjem od gladi.

Vam v prvi vrsti in vsem drugim nezavisnim narodnjakom pa zaupam, da me ne boste pustili na sredi ceste...

Počakajmo torej škofovega odgovora, ko pride v jednom tednu!

Ako bi mi izven Slovenije ne mogli preskrbeti kake službe, kar bi mi bilo najljubše, potem bi šele poskusil z uredništvom »Slov. Naroda«. Zategadelj pa bi prišel k Vam v Ljubljano na ustni dogovor.

Klanja Vam se s spoštovanjem ter Vas lepo pozdravlja pod Damoklejevim mečem sedeč!

Moz. 28./VII. 1893.

Aškerc.

2.

Velenje, 17./II. 1896.

Velečenjeni gospod!

Želji Vaši, da bi Vam kaj podrobnega poročal o moji najnovejši inkviziciji, ustrezam rad, čeprav sem se nekoliko zakasnil.

4. febr. sem bil v Mariboru pred škofom in pred Bohincem. Vzrok najnovejše preiskave je seveda isti, kakor poprej: moje »liberalne«, »brezbožne« in »pohujšljive« (!) poezije. Obtežujoč moment je to, da pišem v »Zvonu« in ne v »Dom in Svet«? Slišal sem mej besedami, da bi mi marsikaj spregledali, samo da ne bi bil v zvezi z »Zvonom« in »Narodom«. Zda razumem, da sta si Mahnič in Missia res ubila v glavo neumno misel: uničiti vse, kar izhaja v Narodni tiskarni ali, kar ne izhaja v Katoliški tiskarni.

To je pri meni seveda vse bob v steno; pri klerikalnih in reakcionarnih listih jaz ne bom nikdar sodeloval in nikdar ne bom drugače nego svobodno in napredno. To kaže vendar vse moje dosedanje delo in tudi listnico v »Zvonu« urejam v tem zmislu — kakor se lahko prepričate iz februarske številke.

(Dalje prihodnja.)

144 avstrijskih pivovarj je zvarilo v letu 1926 5.300.000 hl piva, l. 1927 pa manj, 5.200.000 hl.

Ogrske kovinske tovarne uslanjavljajo v Budimpešti novo tovarno avtomobilov; urejena in monirana bo od nemških inženjerjev, stroji so pa v Ameriki naročeni.

Angleška zveza umetne svile je cene za umetno svileno predivo znižala za 1 šiling pri funtu.

Velesojm v Budimpešti se vrši od 28. t. m. do 7. maja. Izdani so kot običajno tudi to pot znatni popusti za inozemske obiskovalce.

Na bernski konvenciji udeležene evropske železniške družbe bodo imele v juniju mednarodno konferenco v Budimpešti.

V marcu je bilo v Češkoslovaški 44 konkurzov z 9.550.000 Kč aktiv in 12.077.000 Kč pasiv; dalje so registrirali 173 poravnalnih postopani.

Po izgradbi pristanišč v Bratislavi in v Komarnem hoče izgraditi Češkoslovaška še pristanišče v Parkaniju; tako bo imela ob Donavi tri velika in dobra pristanišča z močno kapaciteto.

Ogrski tekstilni tovarnarji so sklenili, da bodo prilagodili ceno za surovo blago češkoslovaškim eksportnim cenam. Obenem bo del ogrskih tkalnic znižal dosedanj 57-urni delovni teden na 50 oziroma 40 ur; vzrok je znižanje konsuma, ki se posebno občutno javlja na vzhodu. Poljedelstvo svoje stare nakupne moči še ni dobilo nazaj.

Pričakujejo dogovora češkoslovaške in avstrijske železne veletrgovine glede cen, tarif, importa in eksporta.

AMERIŠKA KONJUNKTURNA SLIKA.

Ameriško narodno gospodarstvo je po velikem krahju leta 1920 trajno napredovalo; le leto 1924 je prineslo majhno nazadovanje. Absolutni višek je bil dosežen najbrž v prvem lanskem polletju. Zanimivo je da se je dvig konjunktura od leta 1925 naprej vršil ob padajočih cenah, pojav, ki se je zdel da je v nasprotju z dosedanjimi skušnjami na polju konjunktornega raziskovanja. Vzrok tega pojava je ta, da sta tehniški napredek in boljše izkoriščanje produkcijskega aparata s pomnoženjo produkcije produkcijske stroške bolj znižala kot cene, tako da se kljub nižjim cenam dobiček ni zmanjšal. Dvig, ki se je lani v pomladi in poleti nadaljeval, je v jeseni zaostal in se je pokazala nasprotna tendenca. Če vzamemo leto 1927 kot celoto, je bila gospodarska aktiviteta po računih Federal Reserve Boarda (board =

urad, ministrstvo) še večja kot leta 1926 in jo je prekosila za 2-50%.

Glede posameznosti vidimo sledeče: produkcija konsumnih dobrin se je lani v primeri z letom 1926 v splošnem zelo dvignila, nasprotno je pa produkcija anorganskih surovin, polfabrikatov in strojev (torej produkcijskih sredstev) v splošnem nazadovala (izjema je petrolej, ki ima pač poseben položaj). Zmanjšalo se je tudi stavbno gibanje, torej tudi aktivnost industrije stavbnih pripomočkov. Na drugi strani se je dvignil obrat trgovine in borze. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da se je dvig na polju trgovine omejil večinoma na velike blagovne hiše in podobno, dočim so mali trgovci v splošnem najbrž manj prodali kot leta 1926. Dobro je opravilo tudi poljedelstvo; več se je pridelalo in finančni zaključek je bil ugodnejši.

Dalje poroča omenjeni urad še, da je bila skupna nakupna moč industrijskega delavstva v letu 1927 manjša kot v letu 1926. Posledica je, da se mora produkcijsko nazadovanje, ki smo ga videli pri produkcijskih sredstvih, pojaviti tudi pri produkciji konsumnega blaga. Torej se kažejo znaki konjunktornega nazadovanja. To sliko o nazadovanju izpolnjuje manjši dobički in pa dvig konkurzov od 21.773 na 23.146 s 443-7 in in 520-3 mil. dolarjev.

Vprašanje je, če se bo omerškemu gospodarstvu posrečilo, da pričena-jo se depresijo hitro premaga ter prične z novim dvigom konjunktura. Razpoloženje v ameriških bančnih krogih je v tem oziru precej optimistično. Opozarjajo zlasti na dvigajočo se nakupno moč kmečkega prebivalstva. Drugi krogi pa niso ravno tega mnenja. Nadaljnji razvoj ameriškega konjunktornega gibanja more seveda postati odločilno važen tudi za evropsko gospodarstvo, kajti resna depresija v Ameriki bi imela za posledico poostren boj na svetovnem trgu, v kojem boju imajo U. S. A. vsled svojih velikih gospodarskih rezerv že vnaprej močno prednost. In je tudi vprašanje, če bi hoteli Amerikanci z novimi posojili evropsko konkurenčno moč pomnožiti.

RAZNO.

Paish o gospodarskem položaju Evrope. Znani angleški gospodar sir Paish je dejal, da se nahajamo sredi finančne krize in da je začetek krize nastopil v Ameriki. Letos bomo doživeli najhujše tekmovalstvo med industrijskimi narodi, kar ga je svet doslej doživel. Nemčija mora prodati za sto milijonov funtov bla-

ga, če hoče odplačati reparacijske dajatve, razen če dobi za to potrebni denar potom posojil. Te reparacijske dajatve prizadevajo narodom neizmerno škodo. Krizo bi lahko odložili, če bi dala Amerika nadaljne kredite in če bi Nemčija dobila dovoljenje za najem novih posojil, pri čemur bi se morala dati tem posojilom do gotove višine prednost pred reparacijam. Do pomladi bodočega leta bi morali biti ti problemi rešeni.

Avstrijsko morskost goslišče na Krku. Prve dni lekočega meseca so se uspešno zaključila pogajanja med Štajersko zvezo vojnih žrtlev in jugoslovanskimi oblastmi za nakup večjega obsežnega zemljišča v Baški na Krku. Navedena organizacija namerava na zemljišču zgraditi lasno morskost goslišče in bo z gradbenimi deli takoj pričela. Stavbišče meri 4400 m² in ima lasten sladkovoden vir. Avstrijski listi naglašajo, da so jugoslovanska ministrstva in občinska oblast v Baški podjele v vsakem pogledu podpirala.

Otvoritev knjižne razslave v Firencah. Dne 22. t. m. se je na slovesen način otvorila lrelnja mednarodna knjižna razstava v Firencah. Otvorilce so se udeležili zastopniki 20 držav, ki so razstavile svoje novejšje knjižne proizvode.

Gumi iz kaktusa. Gumi je strijen sok narezanega gumijakovca. Doslej so ga pridelali največ Angleži, to pa radi tega, ker raste to drevo v njihovih afriških in indijskih kolonijah. Amerikanska industrija avtomobilov je tako popolnoma odvisna od angleškega trga. Amerikanci bi se pa radi osvobodili te odvisnosti, zato so kaj pridno pri delu. Ford, lastnik avtomobilskih tovarn v Detroitu, je najel ob Amaconski reki v Južni Ameriki velikansko zemljišče, ki jih bo zasadil s samimi gumijakovci. Edison, čeprav ima že 82 let, je trdno prepričan, da se mu posreči izum umetnega gumijsa. Sedaj pa prihaja vest, da je Američan dr. John Wichman v Los Angelesu izdelal iz soka kaktusovih rastlin, ki tam v velikem številu divje rastejo, gumijasto tvarino, ki bo prav lahko nadomestovala gumi. Kakor je izračunal izumitelj, zadostuje množina kaktusovih rastlin za 35 milijard kilogramov novega gumijsa.

Borza dela v Mariboru. Od 1. do 21. t. m. je pri tej borzi iskalo dela 135 moških in 56 žensk, skupaj 191 oseb; praznih mest je bilo 89, delo je dobilo 24 moških in 31 žensk, t. j. 55 oseb; odpotovalo jih je 60, odpadlo pa 137. Od 1. januarja do 21. aprila pa je dela iskalo 2346 oseb, 1146 mest je bilo prostih, 678 oseb je dobilo delo, 1320 jih je odpotovalo, 971 pa odpadlo.

Borza dela v Mariboru išče nujno 1 čevljarja za galanterijsko delo (mora biti dober delavec) in 40 oglarjev.

Pri Borzi dela v Mariboru dobi delo: 22 hlapcev, 11 viničarjev, 5 majarjev, 1 ključavničar, 3 trg. pomočniki, 1 pasar in srebrar, 1 kolar (starejši), 1 krojač, več vajencev (slikarske, pekavske, ključavničarske, kolarske, steklarske in klobučarske obrti), kakor tudi 1 varuška, 8 kuharic, 7 služkinj, 2 kuharici k orožnikom, 1 pisarniška moč, 2 natakarici za v kavarno za sezono, 3 šteparice za gornje dele čevljev in 2 sobarici.

TRŽNA POROČILA.

Mariborski trg, dne 21. aprila 1928. Hladno vreme je privabilo 41 slaninarjev na trg, ki so prodajali meso in slanino po Din 15 do 20 za kg. Domači mesarji so prodajali vsi govedino po Din 10 za kg, druge cene so pa pri njih ostale neizpremenjene. — Perutnine in drugih domačih živali je bilo komaj 200 komadov. Cene so bile perutnini povprečno Din 10—80, domačim zajcem Din 10 do 35, kozličem (30 komadov) Din 50—100, kanarčkom 50—60, slavčkom 25—35 Din komad. — Krompir, zelenjava, druga živila, sadje, evetlice, sadke. Krompirja je bilo 45 voz. Cene so mu bile Din 6—7 za mernik (7½ kg) oziroma Din 1—175 za kg, letošnji Din 12 za kg, solata Din 10—14, špargelji 40, kislje zelje 3—4, kislja repa 2, hren 8—10 za kilogram, domača solata, berivka, motovilec, regrat, špinata 1 Din kupček, maslo surovo Din 36—44, kuhano 45—48, čajno 50—60 za kilogram, mleko 250—3, smetana 12—14 za liter, jajca Din 125—150 komad, ohrovti Din 150—2, koieraba Din 1—150, karfiol 5 do 15 komad. — Sadje: jabolka Din 5—10, posušene slive 10—12 kg, pomaranče Din 1 do 3, limone Din 075—150 komad. — Cvetlice Din 3—25, z lonci vred Din 15 do 75 komad. — Sadike: (hruške, jabolane, marelice, breskve, ribezel itd.) Din 1250—25, cepljeni trsi Din 150—2 za komad. — Lončena in lesena roba Din 1—100, brezovemetle Din 225—5, lesene grablje Din 6 do 8, cepci 10, vile 8—10 komad.

Seno in slama na mariborskem trgu. Kmetije so pripeljali v sredo, 18. t. m. 14 voz sena, 6 voz slame, v soboto, 21. t. m. pa 24 voz sena in 7 voz slame na trg. Cene so bile senu Din 80—135, slami pa Din 40—55 za 100 kg, slami tudi Din 175—2 za snop. Kakor kmetje trdijo, bodo visoke cene sena in slami še v bodoče ostale iste.

VABILO NA OBČNI ZBOR.

Tovarna verig d. d. na Lescah pri Bledu

vabi na svoj

VI. redni odčni zbor,

ki se vrši v soboto, dne 28. aprila t. l. ob 11. uri dopoldne v prostorih Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 25. aprila 1928.

UPRAVNI SVET.

Najboljše

nabavite otroške majice in nogavičke, moške in ženske rokavice, žepne robce, razni nakit za živilje, kravate, gumbe, vezenino, čipke, kompletne potrebščine za krojače, čevljarje in sedlarje edino le pri

Jos. Petelincu
Ljubljana

Telefon 2913
Na veliko!

blizu Prešernovega spomenika

VELETRGOVINA
kolonijalne in špecerijske robe
IVAN JELAČIN
LJUBLJANA

Zaloga sveže prazne kave, mletih čajev in rudniške vode.

Točna in solidna posredstva!
Zahtevalite ceniki!

LIKERJE

Medicinalni Cognac, Jajčni-Cognac, Rum, Jamatka-Rum, Pešnikovac, Silfovko, Tropinovac, Sadjevec, Brinjevec, Vermut-vino, Malinovac in neoslajeni Malinov sok (Succus), Rumosol in Špiriti, v najboljši kakovosti in po najnižji ceni priporoča

„**ALKO**“

družba z o. z. LJUBLJANA, Kolizej.

TOVARNA PERILA TRIGLAV, LJUBLJANA

Kolodvorska ulica št. 8, nasproti hotela Štrukelj
priporoča veliko izbiro moškega perila po konkurenčnih cenah. — Izdeluje se tudi po naročilu.

Trgovci, oglašajte v „Trgovskem listu“!

VELETRGOVINA

A. ŠARABON

v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago

raznoversno žganje, moko in deželna pridelke. — Raznoversno

RUDNINSKO VODO

Lastna pralarna za kavo in mla za dišave z električnim obratom.

Ceniki na razpolago!

TISKARNA MERKUR LJUBLJANA
TRG.-IND. D. D. GREGORČIČEVA 23

Se priporoča za tisk vseh trgovskih, obrtnih, industrijskih in uradnih tiskovin. * Tiska časopise, knjige, brošure, cenike, tabele, vabila, lepake, posetnice itd. * LASTNA KNJIGOVESNICA. * TELEFON. ŠT. 2552.

Urednik dr. IVAN PLESS. — Za Trgovsko-industrijsko d. d. „MERKUR“ kot izdajatelja in tiskarja: A. SEVER, Ljubljana.